

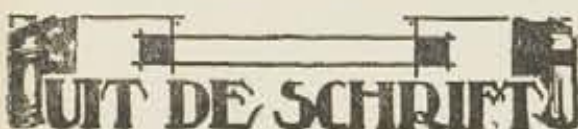
ook andere mededeelingen langs dien weg ontvangen. Ook kunnen Stefanus, Fortunatus en Achaïus, die den brief der Korintheërs overbrachten, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aandrang, een en ander hebben verteld. Terwijl eindelijk, voor het geval de Sosthenes 1:1 dezelfde mocht zijn als die in Hand. 18:17 is bedoeld, Paulus ook door hem iets zou kunnen hebben vernomen van de toestanden te Korinthe. Dit laatste acht ik echter weinig waarschijnlijk.

Door het feit zelf, dat Paulus wat hij wist, eerst behandelt, dient hij den Korintheërs een geduchte afstraffing toe. 'Komt meer voor, dat men zelf de rechte verhoudingen uit het oog verliest en dat een ander er ons opmerkzaam op moet maken.

Gelukkig, als we ons daarbij door de Schrift laten leiden.

De Korintheërs waren zoo gelukkig in den Apostel Paulus een leidsman te vinden, die hen aldus hun ongerechtigheden onder het oog bracht. Gij zijt van Christus en Christus is van God, zoo heet het aan het slot van hoofdstuk 3. Als ze dat slechts in het oog houden, dan zullen de zonden, als hier zijn bestraft, worden vermeden.

F. W. GROSHEIDE.

Christus' bloed aangedurfd.

Zijn bloed kome over ons en onze kinderen.
Matth. 27 : 25.

Er zijn altijd schrijvers en sprekers geweest, die er behoefte aan hadden, het tafereel van de Joden, die de wraak van Jezus' bloed over zich durfden invoeren, voor de verbeelding van den lezer rondom af te zetten met kruisen. Met huivering in de stem vertellen ze van de kruisen, waaraan later, toen Jeruzalem verwoest is, de Joden zijn gehangen. En — zoo roepen zij dan uit: Zijn bloed is dus gekomen over hen, en hunne kinderen!

Maar moet men daarmee het verhaal van Christus' doem nu eindigen?

Zeker, zeker, daar zijn later kruisen geplant in menigte om Jeruzalem heen, en aan die kruisen hingen inderdaad de kinderen van deze menschen. Zeker, zeker, de Jood is een wandelaar, een zwerver. Maar zullen wij het plein van het praetorium afzetten met kruisen van Joden? En de verhandeling over den bloedkreet van dit verloren volk opsieren met een vignette van de lompen, de versleten sandalen, den krommen stok van den wandelenden Jood?

Laat ons wat beters zien.

Hier is Christus. Hij is al aan het kruis geslagen. Hij is verloochend naar de idee. En weel ge, wie daaraan meedoen? Weet ge, wie ook Zijn bloed over zich en hunne kinderen invoeren? En over wie het zoo ook komt? Dat zijn zij, die meenen, dat het bloed van Christus en het recht van God speelgoed zijn, een kleinigheid, een ding, dat men negeeren kan. Dat zijn m.a.w. zij, die zich van de bergrede ontdoen. Die zich, evenals hier de Joden, bedwelmen door de inventie van het begrip „kleinigheid". Want de Joden durfden Jezus' bloed wel aan: het was een „kleinigheid", een onschadelijk, een „middelmatig ding". En wie zijn het dus, die met de Joden meedoen, al hangen ze nooit aan... een kruis? Die zich troosten in het opspreken van een „middelmatig ding". Die allen mogen toezien. Want zij zeggen tot God: zijn bloed kome over mij en over mijne kinderen.

Laat hen de bergrede lezen, en vreezen voor den Profeet, die, om Zijn bergrede te handhaven, en vruchtbaar te stellen, den priesterlijken dood ervoor over heeft gehad.

Laat hen begrijpen, dat Christus' bloed in de wereld altijd komt. Het komt, — ja, daar valt al weer iemand in de rede. Ik hoor hem zeggen: het komt in de kruisen van de laatste Joden, bij de verwoesting van Jeruzalem. Maar wij kunnen dichter bij huis blijven: het komt over dien man, die vrouw, die misschien zou flauw gevallen zijn op Gabbatha, en tenminste vóór Golgotha, doch die voorts, o zoo „humaan", den Christus, zelfs naar de idee, negeert. Zóó iemand bagatelliseert den Christus. En in Hem God.

Hij heeft dan ook gestreden tegen den hemel.

Als wij die Joden hooren roepen, dat Jezus' bloed een bagatel is in de wereld, dan denken wij aan Christus in Gethsémané. Daar werd Hij versterkt door een engel. Hij had dien engel daar gezien, en begreep toen, dat Zijn bloed door den HEMEL niet werd gebagatelliseerd. Het bleef daarboven in gedachtenis; het zou de gansche wereld bewegen. God handhaafde de bergrede over haar eigen Auteurs. Hij was een worm; en

iemand¹⁾ zei: dus was Hij een bagatel; wie zich tot worm maakt, moet niet hoos worden, als een ander op hem trapt: zijn bloed „komt niet" — wat is een worm? — Maar God sprak in Gethsémané den Christus aan, en zeide door dien engel: zijt Gij een worm — nochtans gaat gij met uw geplaagde, nitgedreven bloed, de gansche wereld aan. Uw bloed is nooit het bloed van eenen exlex.²⁾ De gansche wet, die is in ied'ren druppel openbaar.

Ik denk aan dien engel, en ik zeg: ze spreken den engel tegen. Ze kunnen ook nooit tot dien engel zeggen: ik heb me vergist, en daarmee uit.³⁾

Ze weerspreken den engel! Wie? De aanstaande kruiselingen van Jeruzalem? Mensch, houd op: gij, ik.

O, Jezus, als uw bloed dan altijd komt, komt, komt, laat het dan komen in genade, en — om haar te behouden — in wrake levens. Wij loven U, o Heere, omdat Uw bloed nabij is. Men verzwijgt zijn wonderen. Neen, wij willen uw bloed, het bloed, dat spreekt, niet van ons weg-bidden,⁴⁾ doch het over ons afbidden. Kain, wees niet dwaas, tgmel niet over uzelf heen in den dollen roes, die zegt: Abels bloed — ik hoor het niet meer roepen, goddank, 'tis stom, 'tis eindelijk stom geworden. Het bloed van Abel-Christus spreekt: Kain, hoor toe. Het spreekt van recht en van genade. Het spreekt over de uiterste kinderen. Het wreekt zich allerchristeljkst: het wreekt zich, door zich weg te schenken in liefde, en door weg te stormen, wie de liefde niet verdragen wil. Luister! goed, verloren Jodenzone: niemand zal door het bloed achtervolgd worden tot den dood, alleen maar, omdat het is uitgedreven, doch tenslotte omdat het niet mocht komen over u en uw kinderen tot vrede.

Kain, hoor toe: gij hebt uw Kainsteeken gekregen, niet om Abels bloed te vergeten, doch om het bloed, dat betere dingen spreekt dan Abel, nog te kunnen invoeren tot zaligheid. Gij moet eerst bij Abels Meerdere definitief beslissen: of gij den moord zult overdoen, dan wel de stem des bloeds zult hooren roepen tot uw vrede.

Deez' aarde dronk eens bloed en riep om wrake, En Abels bloed, vier duizend jaar, had wrake, Deez' aarde dronk weer bloed en riep om wrake, Doch Christus' bloed, dat is en blijft: genade.⁵⁾

Hoor: hij leeft altijd om voor ons te bidden. Want zóó komt Zijn bloed over ons en onze kinderen, mits wij den naam des Heeren en het bloed des Heeren niet „opheffen tot ijdelheid".

K. S.

¹⁾ Nietzsche.

²⁾ Een exlex = iemand, die buiten de Wet geplaatst is.

³⁾ Vgl. Prediker 5 : 5.

⁴⁾ Par-aleithai, Hebr. 12 : 25.

⁵⁾ Naar Guido Gezelle.

De bloedvlek op mijn reis.

Naar menschelek wikkelen had ik mij thans reeds op den oceaan bevonden.

God heeft het in Zijn vrijmacht anders beschikt. De dood van mijn jongsten zoon bracht wijziging in mijn plannen.

Er is een bloedvlek geworpen op mijn reis, waarvan ik mij zooveel had voorgesteld.

Die bloedvlek zal ik steeds voor oogen hebben, waar ik mij ook in de Vereenigde Staten bevind en hoe aangenaam men het er mij ook zal maken.

Het menschelek hart overweegt: ware ik niet op reis gegaan, mijn jongen zou niet den drang in zich hebben gevoeld om na den laatste groet mij nog een allerlaatsten te brengen.

Doch dat zou miskenning inhouden van de Vaderlijke Voorzienigheid Gods.

Ook dit was in het boek van 's Heeren eeuwigen Raad aldus beschreven.

En zou nietig stof het durven bestaan te twisten met Gods Raad?

Hij heeft ook dit met liefde en wijsheid bestierd, al doorgroend ik het niet.

In deze dagen ondervind ik het bijzonder, welk een voorrecht het is Calvinist te zijn.

Want Calvinist te zijn beteekent: te leven uit en te rusten in het soevereine raadsbesluit des Heeren.

Ik moet hiervan even getuigen: ik zou niet weten, wat te beginnen en waar het te zoeken, indien ik geen Calvinist ware.

Natuurlijk drijft mij dat niet tot fatalisme.

Zeker, ik heb er niet op aangedrongen om de schuldvraag te stellen en op grond daarvan op rechterlijke vervolging aan te dringen.

Ik krijg er mijn lieven jongen toch niet door terug.

Maar wel acht ik het van publiek belang te vragen: hoelang zal men het nog dulden, dat de Gooische Tram, die ondanks zijn moderniseering, het oude menschenmoordend monster is gebleven, zijn luguber werk nog voortzet?

Naar mij van bevoegde zijde is verzekerd, is het signaal van de Gooische Tram van een scherp auto-claxon-geluid niet te onderscheiden.

Vermoedelijk dacht mijn zoon, dat een auto achter hem reed en waar er twee auto's met verblindende lichten hem tegemoet kwamen, wek hij uit naar de tramrails, in de meening daar veilig te zijn.

Men weet, zoo lichtte men mij in, dat het signaal van de Gooische Tram niet aan de eischen voldoet.

Men neemt nog steeds proeven ter verbetering. Is dat zedelijk verantwoord? Zoo vraag ik met het oog op toekomstige slachtoffers?

Waarom niet het oude belgeluid behouden, al klinkt dit nog zoo onwelluidend, totdat men een beter, maar afdoend waarschuwingssignaal heeft gevonden?

In onzen tijd raken menschenlevens hoe langer hoe minder in tel.

Dat is een symptoom van moreele verwording. De eischen van god Verkeer gaan vóór en boven alles.

Het christelijk geweten heeft daartegen luide te protesteeren.

Dan — het is geschied.

Gelijk ik van plan was verzorg ik nog de rubriek „Kerkelijk Leven" in dit nummer.

Thans wensch ik vóór mijn vertrek de kopie ook voor het volgend nummer gereed te maken, want ik wil tot het laatst op mijn redactioneelen post blijven.

Rouw omfloerst mijn geest.

Misschien merkt men het hier en daar aan mijn artikelen.

Men vergeve mij.

Bond van Gereformeerden (Calvinisten) in Nederland.

VI.

Een vorig maal beloofden wij op de vraag, of wij de thans geopperde bezwaren tegen den Bond niet hadden voorzien, terug te komen.

Schrijver dezes kan alleen voor zichzelf antwoorden.

En dan verzeker ik: die bezwaren werden door mij ongetwijfeld voorzien.

Van sommige scribenten wist ik van te voren, dat zij die zouden inbrengen.

Maar er zijn er enkelen hijgekomen, van wie ik het niet had vermoed.

Ik wil hier wel een konfidentie doen.

Vijf jaar geleden nam ik reeds het initiatief voor een nationale organisatie van Calvinisten hier te lande.

Er werd een comité gesticht, waarin leden van verschillende kerken (het Hersteld Verband bestond nog niet) zitting hadden, onder wie ook een Hoogleraar van Kampen.

Het stond precies op dezelfde basis als de tegenwoordige, al was de formulering van den grondslag formeel een weinig anders, het beoogde precies hetzelfde doel als nu de Bond.

De structuur is dezelfde gebleven.

Toen brak het kerkelijk konflikt uit.

Ik achtte het raadzaam de voorbereiding tijdelijk stop te zetten en de comité-leden waren het daarmee eens.

Doch op een goeden zaterdag kwam iemand bij mij met de idee van een Calvinistenbond.

Ik adviseerde nog even te wachten tot de kerkelijke kruiddamp wat meer was opgetrokken.

Dit advies meende hij echter niet te moeten volgen en wendde zich tot den heer Colijn.

Een vergadering werd belegd, waar bleek, dat ook anderen met dergelijke plannen rondliepen.

Had ik liever gezien, dat op kleiner schaal in eigen vaderland werd georganiseerd en dat men zich meer direkt op internationale organisatie had geworpen, waar zulk een sterke drang openbaar werd om op groter schaal te organiseren, achtte ik mij niet verantwoord, daaraan weerstand te bieden.

Het leek mij verstandig het ijzer te smeden, terwijl het heet was.

De risico van den kruiddamp was daarmee aanvaard.

Ik voor mij ben ervan overtuigd, dat de geopperde bezwaren niet anders zijn dan een gevolg van gezichtsbeveling.

Het is een zich telkens herhalend verschijnsel, dat velen kort na een kerkelijk konflikt het juiste onderscheidingsvermogen missen.

De rook doet hun oog nog te veel tranen.

In den tijd der Dolantie sprak men van de Ned. Herv. Kerk heel lustig als van „Babel". En van Hervormden kant vond men het heel gewoon om de mannen der kerkreformatie „dollen" te noemen.

Samenwerking tusschen Gereformeerde elementen uit beide kerkengroepen leek toen een monsterverbond. Men wilde er niet aan denken. Thans echter, na meer dan veertig jaren, is dat alles veranderd. Heeft die verandering plaats gegrepen ten koste van beginselen? Niemand zal dat durven beweren.

Onze principiële bezwaren tegen de Hervormde kerk zijn zeker niet lichter geworden. Pas hebben wij die nog in ons blad ontwikkeld naar aanleiding van het bekende Reorganisatie-voorstel, dat begin dezes jaars door de Haagsche Synode werd verworpen.

Men zal ons niet kunnen beschuldigen, dat wij daarbij een blad voor onzen mond hebben genomen. Wij namen daarbij een strakker houding aan dan een voornaam deel van onze kerkelijke pers. Maar belette ons dit om te

erkenne
persoon
lijk ge
We s
werkin
tracht
gen g
kerkel

En
Dat
bezwa
Gerefo

Die
Men
broede
de
schrij

Zij
Zij
Ach
zijn e

Bij
ieman
rimpe
Van
blijven

Maa
Verba
op es

De
Als
afvrag
sitie ;
Van
schijn

zich t
Er :
zijn.
Voo

kant s
tikt z
Dat
onzen

Maa
Er :
Er :
waarn

aanva
samen
gelijk
schuill

Er
Wie
hebbe

Die
er ma
En

Wat
waarin
Dit,
wetens

liet h
En
werd

komt
misver
sel zu
norm

De
schap.
Niet
voor

Als
steld
ook de

Dan
Dan
Dan
Doel

door i
tuten

Men
En
Dat

daarvo
Laat
der Vr

bezwa
Hebl
Assen

Hebl
geen s
Hebl

niet d
in zijn
beginn

Waa
enkele
den be

zij doi
persoon
de vo

orthod
In h
Ik w

tek bl
kwalifi
van A

Die

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Geloofsverzekerdheid.

II.

Wat ik nog zeggen wilde, in antwoord op de vragen, betreffende geloofsverzekerdheid, raakt het begrip-zelf, dat door dit woord vertegenwoordigd wordt.

Zooals het daar staat, en zooals het ook wel door ons gebruikt wordt, kan het tweërlei betekenissen. Het eerste lid kan gezien worden in tweërlei verhouding tot het tweede: een subjectieve en een objectieve. Met het woord geloofs-verzekerdheid kunnen we n.l. bedoelen een verzekerdheid waartoe we door het geloof geraken, die we in den weg des geloofs verkrijgen; en óók: een verzekerdheid die ons geloof zelf geldt, een verzekerdheid van ons geloof: van zijn aanwezigheid, van zijn oprechtheid bovendien.

Welke beteekenis de juiste is en in wat zin we dus het woord dienen te gebruiken, laat ik nu eens in het midden. Ik ga er van uit, dat het in beiderlei zin wordt gebezigd.

In beide gevallen spreekt het van iets zeer begeerlijks en ook zeer noodigs.

Wat is ons méér noodig dan tot zekerheid te komen van al wat God ons in Zijn Woord openbaart niet alleen, maar ook tot verzekerdheid van al wat Hij in het Evangelie Zijn volk belooft, d.w.z. tot de zekerheid, dat dit alles om Christus' wille ook ons geschonken is?

En deze zekerheid en verzekerdheid zijn vrucht van het geloof. Beter gezegd: ze liggen in het wezen en de natuur van het oprechte geloof van den beginne opgesloten. „Het geloof is een vaste grond der dingen die men hoopt, en een bewijs der zaken die men niet ziet.” (Hebr. 11:1.) Gelijc we in Zondag 7 van den Heidelberger belijden: „een zeker weten waardoor we alles voor waaraachtig houden wat God ons in het Evangelie heeft geopenbaard; en dat niet alleen, maar óók een hartelijk vertrouwen, dat Hij niet alleen anderen, maar ook mij, vergeving der zonden en het eeuwige leven schenkt, om het eenige slachtoffer van Christus aan het kruis volbracht.”

Die verzekerdheid des geloofs van de heilswel daden Gods in Christus: van de vergeving der zonden, van den vrede met God, van de aanneming tot kind, van onze heiliging in Christus, van het eeuwige leven en zooveel meer, is het, die de ziel rijk doet zijn in den schat des Verbands.

Maar die weelde hangt dan ook geheel en alleen aan de werkzaamheid van ons geloof, aan wat we noemen het gelooven.

Zeker, ook als een geloovige geen geloof oefent, is en blijft hij toch, als een ingelijfde in Christus, heel Jezus' heilichat deelachtig. Maar bewust is hij zich daar slechts van, en rijk is hij daar voor zijn eigen besef slechts in, voor zoover en voor zoo lang als hij daadwerkelijk geloof oefent.

De geloofs-verzekerdheid, in dezen rijken en begeerlijken zin, hangt dus aan de geloofs-oefening, aan het gelooven.

En in die oefening, in dat werkzaam zijn van 't geloof, in dat kennend en vertrouwend zich richten van de liefde onzer ziel op de dingen die ons in Christus geschonken zijn, ligt daarom het geheim van ons welgetroost zijn in leven en in sterven.

Nu de geloofsverzekerdheid in den tweeden zin: als verzekerdheid van ons geloof, meer bepaald van zijn oprechtheid, van zijn natuur als zaligmakend geloof.

Dat is dus een verzekerdheid — niet die we door het geloof verkrijgen, maar die ons geloof zelf geldt in zijn karakter als oprecht geloof.

Dat we ook die zekerheid noodig hebben, spreekt van zelf.

Aan de echtheid van ons geloof hangt alles — hangt onze gemeenschap met Christus, en hangt ons deelgenootschap aan al het heil, dat Hij voor zondaars verwierf.

Daarom vermaant ons dan ook de Heilige Schrift, dat we ons beproeven en onderzoeken zullen, of we in het geloof zijn, d.w.z. in de aanwezigheid van het geloof in ons hart, en zegt de Heidelberger in Zondag 32, dat we noodig hebben, uit onze goede werken (wij zeggen liever, uit onze gehoorzaamheid) als uit de vruchten, van ons geloof verzekerd te worden.

Doch wat is nu de fout van velen?

Déze, dat ze altoos bezig zijn de geloofs-verzekerdheid in dezen zin te zoeken, en dat ze op de geloofsverzekerdheid in de laatste beteekenis niet of weinig bedacht zijn.

Alles beweegt zich bij hen om de vraag naar hun staat; en omdat die staat hangt aan- en blijken moet uit hun geloof, trekt al hun aandacht zich saam op de vraag: of hun geloof wel het echte is. En daarmee staan ze hun geloofsverzekerdheid in den hoogsten zin in den weg.

Het gaat hun als een bedelaar, die zooveel vragen en zorgen heeft over zijn arm en zijn hand, dat hij

erkennen, dat wij met Gereformeerde groepen en personen uit de Herv. kerk zeer wel op niet-kerkelijk gebied konden samenwerken? Volstrekt niet. We stuurden voor ons deel op zulk een samenwerking aan. We bepleitten haar met kracht. We trachtten obstacules uit den weg te ruimen. We gingen gaarne zoover als we met behoud van ons kerkelijk beginsel konden gaan.

En welke eigenaardigheid doet zich nu voor? Dat men van kerkelijk-Gereformeerde zijde er geen bezwaar tegen maakt, dat de namen van Hervormd Gereformeerden onder het perscommuniqué staan.

Die kruiddamp is opgetrokken. Men kijkt er zelfs niet over of die Hervormde broeders de dogmatische beslissingen, gelijk ze op de Synode van Assen geformuleerd zijn, onderschrijven.

Zij krijgen een diplomaten-visum. Zij mogen vrij doorreizen.

Achter de namen van Christelijke Gereformeerden zijn enkelen geneigd een vraagteken te zetten. Bij het lezen daarvan doorploegt hier en daar iemand zijn aangezicht reeds met bedenkelijke rimpels.

Van dien kruiddamp zijn er nog altijd wolkjes blijven hangen.

Maar de namen van enkelen uit het „Hersteld Verband” werkten op sommigen als de roode lap op een stier.

De kruiddamp vormt hier nog een gordijn. Als die eens zal zijn weggevaagd, zal men zich afvragen: hoe konden we toen zoo in de oppositie zijn?

Van het begin af hebben we gezegd, dat de schismatische kerken heterogene bestanddeelen in zich bergen.

Er zijn elementen in, die beslist on-gereformeerd zijn.

Voor eenige weken schreef een schismatiek predikant smalend over hen, „die van het Calvinisme getikt zijn”.

Dat zoo iemand geen deel kan uitmaken van onzen Bond spreekt vanzelf.

Maar er zijn ook anderen.

Er zijn er, die alleen kerkrechtelijk bezwaard zijn.

Er zijn er ook, die de vier bekende zintuigelijk waarneembare bijzonderheden voor zichzelf gaarne aanvaarden, maar die niet inzien, dat kerkelijk samenleven met hen, die ze dubieus stellen, onmogelijk is, die het verkeerde beginsel, dat er achter schuilt niet onderkennen.

Er zijn nog andere nuances.

Wie van hen tot onzen Bond kunnen behooren, hebben de Statuten uit te maken.

Die Statuten moeten scherp gesteld zijn, mits er maar geen kerkelijk cachet aan worde gegeven. En ze zijn scherp gesteld.

Wat stond op den achtergrond van het konflikt waarin de Synode van Assen een beslissing nam?

Dit, dat Dr G. feitelijk de vergelijkende godsdienstwetenschap, het zogenaamde „Oostersche licht” liet heerschen over de Schrift.

En zonder dat er nu een passus in de Statuten werd ingelascht, die opzettelijk hiertegen reageert, komt er toch een uitdrukking in voor, die alle misverstand afsnijdt en het Gereformeerde beginsel zuiver houdt, n.l. dat de Heilige Schrift normatief is ook voor de wetenschap.

De Heilige Schrift normatief ook voor de wetenschap.

Niet de wetenschap in eenig opzicht normatief voor de Schrift.

Als iemand, al behoort hij dan ook tot het „Hersteld Verband” dat kan onderteekenen, dan heeft ook de kerkelijk Gereformeerde zich te verblijden.

Dan make hij niet allerlei tegenwerpingen.

Dan koestere hij geen achterdocht.

Dan toone hij zich dankbaar.

Doet zich later eenig konkreet geval voor, waardoor ingrijpen noodzakelijk blijkt, dan zijn de Statuten stevig genoeg om zich daarop te baseeren.

Men kan dat gerust aan den Bond overlaten.

En nu kom ik aan een teer punt.

Dat de Bond deze Statuten ook zal handhaven, daarvoor staan een reeks van namen borg.

Laat mij hier alleen wijzen op de hoogleeraren der Vrije Universiteit, omdat men die vooral in zijn bezwaren betreft.

Hebben deze hoogleeraren op de Synode van Assen niet dag en nacht op de bres gestaan?

Hebben zij tegenover de afwijkende meeningen geen stevige positie ingenomen?

Hebben zij met hun Kamper collega's den kerken niet den weg gewezen, zoodat de praeses Synodi in zijn slotwoord vroeg: wat hadden we moeten beginnen zonder u?

Waaraan hebben zij het verdiend, dat zij in enkele kritieken met heimelijk wantrouwen worden bejegend en dat de Kamper professoren, omdat zij door een samenloop van omstandigheden het perscommuniqué niet hebben onderteekend, voor de volksverbeelding oprijzen als de ware patres orthodoxiae?

In het bijzonder heeft men mijn naam genoemd. Ik wil er aan herinneren, dat ik in een schismatiek blad ongeveer een half jaar geleden ben gekwalificeerd als de meest konsekwente verdediger van Assen.

Die kwalifikatie, hoe ook bedoeld, heb ik gein-

kasseerd, hoewel ik geloof, dat die niet alleen mij toekomt.

Sinds Assen zijn mijn gevoelens niet het minst veranderd.

Indien het proces opnieuw moest beginnen, zou ik geen andere houding aannemen.

En ik meen in het verleden bewezen te hebben, dat ik niet op kerkelijk gebied „ja” zeg en op een ander gebied over dezelfde zaak „neen”.

Psychologisch is het te verklaren, dat velen samenwerken met sommigen van hen, die ons verlieten, nog onwennig, nog vreemd is.

De risico van den kruiddamp, door mij voorzien, wordt thans gevoeld.

Wanneer de lucht daarvan is gezuiverd, zal men de dingen anders zien, zal men minder kerkistisch, meer konfessioneel zijn.

In dien tusschentijd vraag ik: VERTROUWEN.

— De Orde der Liturgie.

Prof. G. Ch. Aalders heeft in het Onderlingenblad de Orde der Liturgie opnieuw aan de orde gesteld.

Het moet hem, die nog al veel uit preeken gaat, wel bijzonder opvallen, welk een groote willekeur er op dit gebied heerscht.

Is uniformiteit de vloek van het moderne leven, de pluriformiteit kan zoo ontvallen, dat ze een chaos wordt.

Inderdaad begint de orde in onzen eeredienst een beetje op wanorde te gelijken.

Zooveel kerken, zooveel „orden” van liturgieën bijna.

De eene kerk keurt het zingen van een bepaald vers in een andere kerk principieel af en heeft een principieeler vers.

Wie weleens genoodzaakt is elders te kerken voelt zich als een kat in een vreemd pakhuis.

Het is zeker te betreuren, dat in 1923 het voorstel omtrent de Orde der Liturgie van het Agendum der Synode is afgevoerd.

Dit had een zeer begrijpelijke oorzaak.

Men kon het niet zoo spoedig eens worden.

En... de vergadering was moe.

Wel gelooven we, dat de Heilige Geest de vergadering der kerken in bijzonderen zin leidt, maar onfeilbaar is een Synode nooit.

Voorals als zij de natuurlijke middelen veronachtzaamt, mag zij niet verwachten, dat de Geest des Heeren het wel zal goedmaken.

Niet ieder is tegen laat avond- en nachtwerk bestand.

Daarom, indien er een werkwijze kon worden gevonden, waarbij het euvel der commissie-vergaderingen in den avond tot een minimum zou kunnen worden gereserveerd, zou veel zijn gewonnen.

Men zou frisch ter Synode komen en helderder kunnen oordeelen.

Ware dat in Utrecht het geval geweest, ik meen, dat men het voorstel betreffende de Orde der Liturgie niet zoo spoedig om koud zou hebben gebracht.

Het verblijdt ons, dat er een kerk in ons vaderland is, die deze zaak weer aan de Synode voorlegt.

Worde zij behandeld in helderen en uitgeslapen geestestoestand.

— De datum der Arnhemse Synode.

Uit Groningen vraagt men ons, waarom wij alle woord van kritiek achterwege lieten, waar de datum der Arnhemse Synode weer zoo vroeg is gesteld. Men verwondert zich, dat wij over Groningen wel klaagden, maar over Arnhem niet en zou gaarne de reden willen kennen.

Wij hebben geen reden de reden te verzwijgen.

Dat wij er ditmaal geen aanmerking op maakten, komt alleen hiervandaan, dat we niet vervelend wenschen te worden.

Maar onze bedenkingen zijn gelijk gebleven.

De Arnhemse Synode zal dezelfde nadeelige gevolgen van den vroegen datum ondervinden als de Groningsche.

Zoolang er echter geen Synodaal besluit ligt, dat een Synode niet vroeger dan de laatste dagen van Augustus mag worden bijeengeroepen, berust het „zorgen” bij de saamroepende kerk.

— Ad Interim.

Ofschoon ik nog de rubriek „Kerkelijk Leven” in het komende nummer voor mijn rekening hoop te nemen en ook gedurende mijn reis in Amerika nog weleens iets van mij hoop te laten hooren, treedt er toch welhaast een interim-toestand in.

In dien tijd zal De Schilder den oindredakteurlijken schepter zwaaien.

Zoo de Heere wil scheep ik mij a.s. Woensdag te Cherbourg op de „Olympic” in.

God geve, dat wij elkander over eenige maanden weer in „De Reformatie” mogen ontmoeten.

Brieven over het redactionele gedeelte van ons blad zende men reeds van heden af aan Ds K. Schilder.

Onnodige korrespondentie met mij vermijde men.

Wie mij noodzakelijk gedurende mijn afwezigheid moet schrijven, zende zijn brieven aan mijn centraal adres in Amerika:

Mr William B. Eerdmans
234 Pearl street

Grand Rapids, Mich. U. S. A.

HEPP.